

8 MART
DÜNYA KADINLAR GÜNÜ (2023)

New York'ta 1857'de kadın tekstil işçilerinin direnişiyle başlayan, Birleşmiş Milletler tarafından 1975 yılından itibaren de dünyada resmi olarak kutlanan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, kadın hakları ile ilgili dünyanın ve ülkemizin kendini gözden geçirmesi açısından önem arz eden bir gün olmuştur.¹

Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2022'ye göre Türkiye 146 ülke arasından 124. sıradadır. Kadınların eğitime erişiminde 101., siyasi güçlenmede 112., ekonomik katılım ve fırsatlarda 134. ve kadın-erkek eşitliğinde 99. sırada yer almaktadır.² Türkiye'deki bazı sayısal verilere bakıldığında, hiç eğitim almamış veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda hayatının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalma sıklığı %44 iken, lisans veya lisansüstü eğitimini tamamlayanlarda bu rakam %21 olarak saptanmıştır³ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde mevcut kadın milletvekili sıklığı %17,3'tür. Ülkemizde kadın yönetici sıklığı 2012 yılında %12,2 iken 2018 yılında %14,8 olarak saptanmıştır. Son yıllardaki artışa rağmen bu sıklık erkek yönetici sıklığının ¼'ünden de düşük bir seviyede kalmıştır.^{4,5} 2022 yılında Türkiye'de 334 kadın öldürülmüş ve 245 kadın ise şüpheli bir şekilde ölü bulunmuştur.⁶

Kadın haklarındaki ihlalin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin arttığı birçok durum bulunmaktadır. Bunlardan biri de afet ve acil durumlardır. Kriz durumu dışında dezavantajlı olan grupların (yaşlı, kadın, HIV +, yeti kaybı olanlar vb.) afet ve acil durumlarda incinebilirliği artmaktadır. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) 24 Şubat 2023 tarihli raporuna göre, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş Elbistan ve Pazarcık merkezli depremlerin etkilediği 11 il göz önünde bulundurulduğunda, 2,6 milyonu genç (15-24 yaş arası) ve 1,7 milyonu mülteci olmak üzere toplam 15,8 milyon kişi bu afetten etkilenmiştir. Tahmini olarak bu afetten etkilenen gebe sayısı 226.000, üreme çağındaki kadın sayısı 4,1 milyon ve takip eden bir ay içinde normal şartlarda beklenen doğum sayısı ise 25.000 olarak hesaplanmıştır⁷. Bunun yanı sıra birinci basamak sağlık hizmetlerinde yaşanan sorunlar, bölgede afet öncesinde de var olan aile planlaması hizmetlerindeki eksikliğin artması, karşılanmayan aile planlaması gereksinimi ve sonrasında istenmeyen gebelikler riskini artırmaktadır. Sadece Hatay ilinde 150.000 civarındaki ergen kızın ve 400.000 civarında doğurganlık çağındaki kadının menstrüel

¹ About International Women's Day [İnternet] <https://www.internationalwomensday.com/about> Erişim: 27.02.2023

² World Economic Forum – Global Gender Gap Report 2022 [İnternet] https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf Erişim: 27.02.2023

³ Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları - 2008 ve 2014 [İnternet] https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/duyuru%20dosyalar%04%b1/enstit%03%bc%20duyurular%04%b1/HU_NEE_TBMM_KYS_Komisyon_28042021.pdf

⁴ TBMM - 27. Dönem Milletvekilleri Sandalye Dağılımı [İnternet] <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi> Erişim: 27.02.2023

⁵ T.C. Cumhurbaşkanlığı – Strateji ve Bütçe Başkanlığı. 2020 BM Yüksek Düzeyli Siyasi Forum Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2018-2020 Türkiye Gelişmeleri [İnternet] <http://www.surdurulebilirlikkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/HLPF-2020-Turkiye-Gelismeleri.pdf> Erişim: 27.02.2023

⁶ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2022 Yıllık Veri Raporu [İnternet] <https://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu> Erişim: 27.02.2023

⁷ UNFPA Türkiye Depremi Durum Raporu 3 [İnternet] https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkiye_tr_sitrep3.pdf Erişim: 27.02.2023

Bu doküman, Dr. Sevgi Kargı ve Dr. Murat Özbek tarafından, Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış danışmanlığında 08.03.2023 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Kargı S., Özbek M., Bahar Özvarış Ş. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2022/2023-30 [İnternet] <https://halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 03.03.2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2022/2023-30)

hijyen başta olmak üzere birçok gereksinimi bulunmaktadır.⁸ Afetlerde ve kriz durumlarında acil obstetrik sorunlar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, aile içi şiddet ve cinsel şiddette artış olmaktadır. Bunların önüne geçilebilmesi için hızlı bir şekilde gerekli önlemler alınmalıdır. Bu kapsamda UNFPA tarafından “Afetlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı (CSÜS)” için “Asgari Başlangıç Hizmet Paketi (Minimum Initial Service Package, MISP)” geliştirilmiştir. Bu hizmetin amaçları içerisinde kriz ve afetler sırasında ve sonrasında cinsel şiddeti önlemek ve sonuçlarını yönetebilmek, HIV ve diğer cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları azaltmak, aile planlaması hizmetlerini sağlamak, anne ve yenidoğan hastalık ve kayıplarını en aza indirebilmek, istenmeyen gebelikleri önlemek bulunmaktadır. Ayrıca yapılması gereken diğer önemli bir adım ise üreme sağlığı hizmetlerinin birinci basamak sağlık kuruluşlarına afet durumlarında en geç 3-6 ay içerisinde entegre edilmesidir.⁹

Dünyanın ve ülkemizin kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamak ve afet durumlarında aradaki hak eşitsizliğinin artmasının önlenmesi için daha çok planlama ve uygulamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyada toplumsal cinsiyet kalıpları, kadına yönelik şiddet, kadını iş hayatında geri planda bırakma gibi uygulamalar halen devam etmektedir. Kadın-erkek fırsat eşitliği hedeflerin çok gerisindedir. İlerlemelere rağmen bulunduğumuz noktanın hedefin neresinde olduğunu anlamamız açısından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü bir fırsat sunmaktadır. Bu kapsamda uluslararası kuruluşlar yeni hedefler ve temalar belirlemektedir. Birleşmiş Milletler’in 2023 için belirlediği tema: “DigitALL: Cinsiyet eşitliği için yenilik ve teknoloji” dir.¹⁰

Hedefler ve temalar sürekli değişse de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların hakkı olan adaleti sağlamak ana fikri değişmemiştir ve tüm insanlığın ortak amacı olmalıdır.

⁸ Halk Sağlığı Uzmanları Derneği 6 Şubat Depremleri Hatay İli Saha Raporu [İnternet]
<https://hasuder.org/Duyurular/EkIndir/38df2904-d548-1df3-73df-3a098be7d1cf> Erişim:28.03.2023

⁹ IAWG - Minimum Initial Service Package for Sexual and Reproductive Health [İnternet]
<https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/MISP-Reference-English.pdf> Erişim:03.03.2023

¹⁰ United Nations – International Women’s Day 8 March [İnternet]
<https://www.un.org/en/observances/womens-day> Erişim: 28.02.2023

Bu doküman, Dr. Sevgi Kargı ve Dr. Murat Özbek tarafından, Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış danışmanlığında 08.03.2023 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Kargı S., Özbek M., Bahar Özvarış Ş. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2022/2023-30 [İnternet] <https://halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 03.03.2023